

Woest en Ledig

11-4-11

Ondergedoken als Anne Frank

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zaten in Nederland zo'n 28.000 Joden ondergedoken. (Om een beeld te vormen: dat is de complete bevolking van de stad Meppel.) Allemaal hielden ze zich verborgen uit angst om afgevoerd en vervolgens gedood te worden. Met tienduizend van hen is dat ook daadwerkelijk gebeurd. (Alle inwoners van Beilen uit huis gehaald en op transport gezet.) En dan hebben we het nog niet eens over de Nederlandse Joden die zijn vermoord omdat ze geen adres konden vinden.

Van al die onderduikers kennen we eigenlijk maar één verhaal: dat van Anne Frank. Haar geschiedenis – wereldwijd het meest gelezen Nederlandse boek ooit – is zo bekend dat het andere onderduikverhalen naar de achtergrond heeft geschoven. Niet zonder reden overigens. Frank liet een dagboek na, geschreven met onmiskenbaar literair talent en een dramatisch open einde. Maar ergens wringt het: alsof al die andere verhalen minder tragisch zouden zijn.

Net als Anne Frank heeft ook de moeder van filmmaker Marcel Prins ondergedoken gezeten. Aanvankelijk bleef haar verhaal in kleine kring hangen. Totdat Prins op het idee kwam voor een project waarbij 'vergeten' onderduikverhalen via een boek en een uitstekende website worden ontsloten. Vorig jaar verscheen de eerste versie, getiteld *Andere Achterhuizen*. Vorige maand volgde *Ondergedoken als Anne Frank* waarin Prins zich samen met journalist Peter Henk Steenhuis tot kinderen richt.

De ene onderduik is de andere niet. Benjamin Kosses (Oude Pekela, 1921) liep in de oorlog 42 adressen af om uiteindelijk op de boerderij van Beukers in Stadskanaal onderdak te krijgen. Zijn verhaal is zeer indrukwekkend. "Ik kreeg een fatsoenlijke plek om te slapen. Zo goed had ik het in geen tijden gehad. Na een week werd het woongedeelte van de boerderij gevorderd. (...) 'We timmeren op zolder een hoekje voor je af', zei Beukers. 'Het is misschien maar voor drie weken, dan hebben de Duitser de oorlog verloren'."

Veertien dagen zit Kosses in het donker, in zijn hoekje, naast een emmer met zijn behoeften. Dan houdt hij niet meer vol. Beukers weet hem aan een nieuw adres te helpen, dit keer bij de familie Drenth. Het onwaarschijnlijk moedige gezin steekt de nek uit voor meerdere onderduikers. "Op een gegeven moment leefden we dag en nacht met veertien mensen op twintig vierkante meter", vertelt Kosses die verliefd wordt op de oudste dochter van Drenth.

Deze Lammie krijgt een baan als jongste bediende bij een NSB-kantoor – wel zo handig om geruchten over razzias op te vangen. Keerzijde is dat ze op straat als NSB-hulpje wordt toegetakeld uit aversie tegen de bezetter. "Haar ouders hadden het veel te druk om zich om haar te bekommeren", vertelt Kosses. "Wij zochten elkaar op. Net als zij was ik alleen: in de kamer waren drie echtparen, waarvan twee met kinderen. Ik bood haar de schouder waarop ze kon uithuilen. En als je elkaar troost, raak je elkaar aan, en soms gebeurt er dan meer."

Lammie raakt zwanger. "De bevalling, op 10 december, vond gewoon in de huiskamer plaats, met de dokter, vader en moeder Drenth en mijzelf erbij. Toen onze dochter ter wereld kwam begon ze zo hard te krijsen dat alle kinderen in huis wakker werden. We hebben ze 's nachts uit bed gehaald en baby'tje laten zien. Gerustgesteld zijn ze daarna alle vijf weer gaan slapen. Na de oorlog zijn wij getrouwd, precies zoals vader Drenth graag wilde. Onze dochter is nu 65 jaar."

Ondergedoken als Anne Frank telt nog dertien van dit soort verhalen, allemaal bondig en zonder veel opsmuk opgeschreven. Ze zijn misschien niet allemaal even verbijsterend of spectaculair, maar maken wel duidelijk dat de waarde van persoonlijke, waargebeurde verhalen – klein of groot – nooit onderschat mag worden. Helemaal als het om verhalen over de Tweede Wereldoorlog gaat.

Boek: *Ondergedoken als Anne Frank*. Verhalen van Joodse kinderen in de Tweede Wereldoorlog. **Samenstelling, interviews en bewerking:** Marcel Prins en Peter Henk Steenhuis. **Uitgeverij:** Querido **Prijs:** €14,95 (208 blz.). **Leeftijd:** 10+. Zie ook www.undergedokenalsannefrank.nl

[Terug naar het begin](#)

